

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMATSEVTIKA XODIMLARI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH
MARKAZI ANDIJON FILIALI**

“Tasdiqlayman”

Respublika o‘rta tibbiyot va
farmatsevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish
markazi Andijon filiali direktori
G.A.Turaxodjaeva

8 yanvar 2025 y.

Bilimlar sohasi: Sog‘liqni saqlash

**“Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati
laboratoriya laboranti”
malaka oshirish sikli
ISHCHI O‘QUV DASTURI
(o‘qish hajmi – 144 kredit)**

Andijon – 2025 yil

TUZUVChILAR:	
G.Kurbonova.	Respublika o'rtta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi
G.K. Isakova	Respublika o'rtta tibbiyot va farmatsevt xodimlar malakasini oshirish va ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi
TAQRIZChILAR:	
Z.Madyarova	ADTI, Tibbiy profilaktika fakulteti katta o'qituvchisi
Y.Ortikov	ADTI, Tibbiy profilaktika fakulteti katta o'qituvchisi.

Ishchi o'quv dastur Respublika o'rtta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining pedagogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

« 7 » 01 2025 yil

bayonnoma № 1

Uslubiy kengash raisi

D.M.Gapparova

O'quv dasturi Respublika o'rtta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filialining Pedagogik kengashida ko'rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi

« 8 » 01 2025.y.

bayonnoma № 2

Pedagogik kengash raisi

G.A.Turaxodjaeva

1. Kirish

O‘zbekiston Respublikasida o‘rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida laborantlik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur ishchi o‘quv dasturi O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmatsevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ- 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4666-sonli qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risidagi” buyrug‘i, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi “Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6035 sonli farmoni va unga muvofiq ishlab chiqilgan O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4790-sonli qarorlari ijrosini ta’minlash doirasida yaratilgan.

Ishchi dasturda o‘quv fanining mazmuni, uni o‘zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Ishchi dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e‘tiborga olingan.

Ishchi o‘quv dasturi “SEOJSX laboratoriya laboranti” yo‘nalishining namunaviy o‘quv rejasi asosida tayyorlangan bo‘lib, laborantlarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo‘ljallangan. Dastur fanlar modullarga ajratilgan bo‘lib, kasbiy rivojlanish moduli fanlari hamda mutaxassislik fanlar bo‘yicha ta’lim olayotganlarning har tomonlama kasbiy, ma’naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog‘liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm-fani va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to‘g‘risida ma’lumotlar kiritilib, tibbiy ta’limda uzluksizligi va uzviyligini, fanlar va bo‘limlarni ketma-ketligini ta’minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o‘quv materiallarini qamrab olgan.

1.1. Maqsad:

O‘qish natijasida “SEOJSX laboratoriya laboranti” bo‘yicha laborantlarning mavjud kompetensiyalarni takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi kompetensiyalarni egallash va mavjud malaka doirasida ularning kasbiy darajasini oshirish. SEOJSX laboratoriya laborantlarini har tomonlama yetuk, yetarli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlariga erishish, ular faoliyatini yanada takomillashtirish, SEOJSX laboratoriyalaborantlik ishifaoliyati doirasida profilaktik va davolash-dagnostik muolajalarni o‘z vaqtida va sifatli amalga oshira olish, normativ-huquqiy hujjatlar bilan ishlash, aholi o‘rtasida salomatlik

ko'rsatkichlarini yanada oshirish, yangi nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallashga qaratilgan.

1.2. Vazifalar:

- Umumiy malaka oshirish o'quv jarayonini modulli tibbiy ta'lim tamoyili bo'yicha, zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyotga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma'lumotlarni davlat talablariga mos holda tuzilgan o'quv dasturi bo'yicha tizimli tashkillashtirish va davolash profilaktika muassasalarida ko'rsatiladigan profilaktik, tashxislash va davolash uchun kerakli amaliy ko'nikmalarni mustaqil qo'llashga tayyorgarlikni shakllantirish;
- sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar va me'yoriy hujjatlarni ish faoliyatida qo'llay olishga o'rgatish;
- etika va deontologiyaning zamonaviy jihatlari bilan tanishtirish;
- to'g'ri tahlil bajarishda laboratoriyadagi barcha mavjud zamonaviy jihozlar, apparatlar bilan ishlash va ularni saqlashni bilish, nazariy va amaliy mashg'ulotlarda kasbiy mahoratni oshirish;
- tashqi muhit omillarini (kimyoviy, fizikaviy, biologik, psixogen va ijtimoiy) inson salomatligiga salbiy ta'siri va keltirib chiqaradigan kasalliklarini oldini olish, mehnat qilish qobiliyatini oshirish va umrini uzaytirishga qaratilgan chora-tadbirlarni o'rgatish;
- ichimlik suvi, ovqat mahsulotlari, havoli muhit hamda tuproqni ifloslantiruvchi omillarni, ulardan sinama olishni, shuningdek tahlil qilish usullarini hozirgi zamon texnikasi va zamon talablari darajasida o'rgatish;
- favqulotda vaziyatlar, kechiktirib bo'lmaydigan holatlarini tahlil qila olish va kechiktirib bo'lmaydigan yordamni ko'rsatish qobiliyatini yangilash.

1.3. Ta'lim oluvchilar toifasi (kontingenti):

Ishchi o'quv dasturi sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati laboratoriyalarida faoliyat olib borayotgan laborantlarning malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo'riqnomalariga muvofiq, mutaxassisligini *tasdiqlovchi hujjati* bo'lgan laborantlar uchun mo'ljallangan.

1.4. O'quv dasturni o'zlashtira olish uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo'llay oladigan, notiqlik san'atining asoslarini tushungan yetuk mutaxassis bo'lishi;
- laborantlarning huquqiy me'yorlarini, bemor huquqlari, roziligi, rad etishi, bemorlarning yoshiga nisbatan hususiyatlarini bilishi;
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini amalga oshirish;
- SEOJSX laboratoriya laborantlarning huquqiy mas'uliyatlari;
- SEOJSX laboratoriya laborantini ishini tashkil etishdagi direktiv hujjatlarni o'rganish va me'yoriy hujjatlarni yuritishni bilish;
- gigiena va sanitariya haqidagi bilimlarga ega bo'lish;

- tashqi muhit omillarining inson sog'ligiga ta'siri, ekologik muvozanat buzilishining atmosfera havosiga ta'siri, havoni ifloslantiruvchi manbalar haqida ma'lumotga ega bo'lish;
- kasalliklarning oldini olishda shaxsiy gigienaning ahamiyati haqida ma'lumotga ega bo'lish;
- mehnatni muhofaza qilish bo'yicha gigienik normativlarni bilish;
- laboratoriyadagi jihozlar, analizatorlar, apparatlar bilan ishlash va ularni saqlash ko'nikmalariga ega bo'lishi.

1.5. Dasturning dolzarbligi: O'quv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiyyordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar dignostikasi, zamonaviy davolash va profilaktika choralarini qo'llash, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi "Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6035 sonli farmoni va unga muvofiq ishlab chiqilgan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi "O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4790-sonli qarorlarining asosiy yo'nalishlari, shuningdek tibbiyot huquqi bo'yicha amaldagi qonunchiligi, hamda zamonaviy ilm-fan yutiqlariga muvofiqligi, tibbiyot fani va amaliyotidagi mavjud vaziyat o'zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 kredit haftada, 36 kredit).

1.7. O'qish shakli:

- kunduzgi - o'qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy / an'anaviy o'qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda

1.8. Mashg'ulotlarni o'tish tartibi: Mashg'ulotlar "Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi №160 buyrug'i va markazning ichki tartib-qoidalari asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi. Mashg'ulotlar soat 8^h30 da boshlanib, 13^h10 da tamom bo'ladi. Tushlik - 30 daqiqa.

1.9. Malaka oshirishdan so'ng: tinglovchilarga tegishli namunadagi sertifikat beriladi.

2. REJALASHTIRILAYOTGAN TA'LIM NATIJALARI

2.1. Rejalashtirilayotgan ta'lim natijalaridan so'ng takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim bo'lgan kasbiy kompetensiyalar:

- mutaxassisning fikrlash, tahlil va sintez qilish, jamoa bilan ishlash va uni boshqarish, intizomlilik, boshlagan ishini mantiqiy yakuniga yetkazishga tayyorligini rivojlantiradi;
- o'z-o'zini baholash, tanqidiy tahlil qilish va to'g'ri qarorlarni qabul qilish, aholi orasida tibbiy madaniyat, sog'lom turmush tarzi, kasallik rivojlanishining oldini olish borasida profilaktik sanitariya targ'ibot

tadbirlarni olib borish, sog‘lom turmush tarzi ko‘nikmalarini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarni keng tadbiq etish;

- hamkasblar, laborantlar va kichik tibbiy xodimlar bilan muloqotda tibbiy faoliyatning ahloqiy va deontologik jihatlarini amalga oshirishga tayyorligi va amalga oshirishi;
- intizomiy, ma‘muriy, fuqarolik, jinoiy javobgarlikni amalga oshirayotganda tibbiy xatolarning oldini olish bo‘yicha o‘z faoliyati natijalarini tahlil qilish tayyorligi va amalga oshirishi;
- shaxsiy kompyuter texnologiyalari, turli manbalardan ma‘lumot olish, global kompyuter tarmoqlarida ma‘lumotlar bilan ishlash imkoniyati va istagi kengayadi;
- kasbiy muammolarni hal qilishda zamonaviy axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish;
- tibbiy-ijtimoiy va hamkorlik faoliyatini olib borish, kelishmovchiliklarni hal etish, hamkasabalar, patsientlar va ularning yaqinlari bilan to‘g‘ri muloqot qilish;
- laborator tekshiruvlarda foydalaniladigan zamonaviy tibbiy va texnik jihozlarni to‘g‘ri qo‘llash;
- SEOJSX laboratoriya-laborantlik ishifaoliyati doirasida profilaktik va davolash-dagnostik muolajalarni o‘z vaqtida va sifatli amalga oshira olish;
- yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta‘minlash va o‘rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yurita olish;
- bolalar va o‘smirlar muassasalariga qo‘yiladigan yangi gigienik talablarni bilish;
- ovqatlanish gigienasi va oziq-ovqat mahsulotlarining sifatiga sanitar-gigienik baho berish;
- toksikologiya bo‘yicha zaharli ximikatlar qoldiqlarini zamonaviy usullarda aniqlash;
- bakteriologik va parazitologik laboratoriyada qo‘llanilayotgan yangi texnologiyalarni o‘zlashtirish;
- virusologiyada qo‘llanilayotgan yangi texnologiyalarni o‘zlashtirish;
- kommunal gigiena, mehnat gigienasi va mehnat sharoitiga qo‘yiladigan yangi sanitariya gigienik talablarni bilish;
- zamonaviy tibbiy jihozlarni ishlatish, texnik ishlov berish va ishlatishni tashkil etish vazifalari takomillashadi;
- kechiktirib bo‘lmaydigan holatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko‘rsatish ko‘nikmalariga ega bo‘ladi;
- laboratoriya ishini amalga oshirish va tashkil etishning ilg‘or shakllari va usullarini ishlab chiqish, ommalashtirish, tajriba almashish hamda boshqa kasbiy faoliyat turlariga moslashtirish qobiliyatiga ega bo‘ladi.

3.0.DASTUR MAZMUNI.

3.1. “Sanitariya -epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati laboratoriya laboranti” malaka oshirish kursi ishchi o‘quv rejasi

№	Modul va mavzular nomi	Auditoriya mashg'ulotlari				Attestatsiya
		Kredit	Nazariy mashg' ulot	Amaliy mashg' ulot	Seminar	
1.0	Kasbiy rivojlantirish moduli	32	16	16		
1.1	Modul: O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati	4	4	-		
1.1.1	2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasining Sog'liqni saqlash tizimini yanada rivojlantirish konsepsiyasining maqsadlari, vazifalari va asosiy yo'nalishlari.		2			
1.1.2	Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini joriy etishning huquqiy asoslari.		2			
1.2	Modul: Tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari	6	2	4		
1.2.1	Zamonaviy axborot texnologiyalarining tibbiyot sohasidagi o'rni va ahamiyati.		2			
1.2.2	Ofis dasturlari bilan tanishish va sohaga oid hujjatlar tayyorlash.			2		
1.2.3	Internet tarmog'ida ishlash, axborot qidirish va ma'lumotlar bazasidan foydalanish.			2		
1.3	Modul: Sanitariya epidemiologik tartib me'yorlari va infeksiyon nazorat	6	4	2		
1.3.1	Sanitariya epidemiologiya sohasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar va infeksiyon nazorat.		2			
1.3.2	Karantin va o'ta xavfli infeksiyalar profilaktikasi. OIV/OITS haqida tushuncha.		2			
1.3.3	DPM larda shifoxona ichi infeksiyalari profilaktikasi.			2		
1.4	Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy	6	2	4		

	usullar va texnika xavfsizligi					
1.4.1	Aseptika va antiseptika xaqida tushuncha. Sterilizatsiya jarayoni. Tibbiy asboblarni sterilizatsiyadan oldingi tozalash qoidalari va usullari.		2			
1.4.2	Sterilizatsiya turlari, zamonaviy usullari. Gazli, plazmali va ozonli sterilizatsiya usullari.			2		
1.2.3	Sterilizatsiya xonasida texnika xavfsizligi qoidalari.			2		
1.5	Modul: Sogʻlom turmush asoslari, toʻgʻri ovqatlanish mezonlari va jismoniy faollik	10	4	6		
1.5.1	Salomatlik tushunchasi. Salomatlik darajasi koʻrsatkichlari.		2			
1.5.2	Salomatlik darajasi koʻrsatkichlarini aniqlash. Salomatlik indeksini baholash.			2		
1.5.3	Sogʻlom turmush tarzi yoʻnalishlari. Toʻgʻri ovqatlanish mezonlari.		2			
1.5.4	Jismoniy faollik. Asosiy sogʻlomlashtiruvchi mashgʻulotlar.			2		
1.5.5	Jismoniy mashqlarni turli yoshdagi sogʻlom odamlarda hamda bemorlarda qoʻllash metodikasi.			2		
2.0	Mutaxassislik fanlar moduli	104	44	60		
2.1	Modul: Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatida laboratoriyalarning ahamiyati. Sohaga oid meʼyoriy hujjatlar.	6	4	2		
2.1.1	SEOJSX da laboratoriyalarning ahamiyati. Sohaga oid meʼyoriy hujjatlar.		2			
2.1.2	Tashqi muhit omillarining inson sogʻligʻiga taʼsiri. Tashqi muhitni oʻrganish usullari.		2			
2.1.3	Meʼyoriy hujjatlarni yuritish.			2		
2.2	Modul: Bolalar va oʻsmirlar muassasalari turlari, ularga qoʻyiladigan gigienik talablar va ularni nazorat qilish.	18	8	10		

2.2.1	Bolalar va o'smirlar gigienasining maqsad va vazifalari, qo'llaniladigan hujjatlar.		2			
2.2.2	Bolalar va o'smirlar organizmi tuzilishining anatomik va fiziologik xususiyatlari.		2			
2.2.3	Bolalar va o'smirlar muassasalariga qo'yiladigan sanitariya-gigienik talablar.			2		
2.2.4	Maktabgacha bo'lgan bolalar muassasalariga va maktablarni tekshirishda qo'yiladigan gigienik talablar.		2			
2.2.5	Bolalar muassasalarini jihozlash gigienasiga nisbatan qo'yiladigan talablar			2		
2.2.6	Bolalar va o'smirlarni jismoniy, aqliy va jinsiy rivojlanishini nazorat qilish.			2		
2.2.7	Maktabgacha bolalar muassasalaridan laborator tahlillar olish qoidalari va usullari.		2			
2.2.8	Muassasalarda mikroiqlimga olingan sinamalar va ularni tekshirish.			2		
2.2.9	Muassasalarda oziq – ovqat mahsulotlaridan olinadigan sinamalar va tekshirish.			2		
2.3	Modul:Ovqatlanish gigienasi. Oziq–ovqat mahsulotlarining sifatiga sanitariya gigienik baho berish.	20	8	12		
2.3.1	Ovqatlanish gigienasi va bo'limda yuritiladigan me'yoriy hujjatlar.		2			
2.3.2	Oziq-ovqat mahsulotlarini konservalash.			2		
2.3.3	Oziq – ovqat mahsulotlarini ekspertiza qilish.			2		
2.3.4	Ovqatdan zaharlanishlar va ularni turlari.		2			
2.3.5	Umumiy ovqatlanish muassasalariga qo'yiladigan gigienik talablar.			2		
2.3.6	Oshxona xodimlarining shaxsiy gigienasi hamda sanitariya bilimini nazorat qilish va dispanserizatsiyadan o'tishini nazorat qilish.			2		

2.3.7	Oziq-ovqat mahsulotlaridan namuna olish va tekshirish usullari.		2			
2.3.8	Go'sht va go'sht mahsulotlarini tekshirish.			2		
2.3.9	Sut va sut mahsulotlarini tekshirish.			2		
2.3.10	Konserva va tayyor mahsulotlarni tekshirishga qo'yilgan talablar.		2			
2.4	Modul: Kommunal gigiena.	18	8	10		
2.4.1	Kommunal gigienada qo'llaniladigan tekshirish usullari.		2			
2.4.2	Suvni analiz qilish turlari.		2			
2.4.3	Suvning fizik hamda kimyoviy xususiyatlari va ularni aniqlash.			2		
2.4.4	Tuproqning fizik xossalari va epidemiologik ahamiyati.		2			
2.4.5	Tuproqqa gigienik baho berish va tekshirish.			2		
2.4.6	Aholi yashash joylarini tozalash usullarini qo'llash.			2		
2.4.17	Turar joy binolariga sanitariya – gigienik talablar.		2			
2.4.8	Turar joy va jamoat binolarining havo muhiti va ventilyatsiyasini tekshirish.			2		
2.4.9	Nur oqimi, yorug'lik oqimi, yorug'lik kuchi, yoritilganlik. Yoritiladigan ob'ektlarni tekshirish va jadvalini tuzish.			2		
2.5	Modul: Mehnat gigienasi. Mehnat sharoitiga qo'yiladigan sanitariya gigienik talablar.	12	4	8		
2.5.1	Mehnatning sanitariya sharoitlarini o'rganishni ahamiyati.		2			
2.5.2	Havo tarkibidagi changni aniqlash uchun havodan namuna olish usullari va tahlil qilish.			2		
2.5.3	Ishlab chiqarishda bo'ladigan zaharlanishlarning sabablarini tekshirish, ventilyatsiya, apparatlarning germetikligini samarali tekshirish.			2		
2.5.4	Mehnat sharoitiga qo'yiladigan sanitariya gigienik talablar va sanitar – texnik tekshirishlar.		2			

2.5.5	Fizik omillarni o'lchovchi asboblardan bilan o'lchovlar o'tkazish.			2		
2.5.6	Zavod va fabrikalar ustidan texnikaviy nazorat. Sanitariya normativlari va tavsiyalari va ularni texnik o'lchash.			2		
2.6	Modul: Toksikologiya bo'limi laboratoriyasi ishini tashkil etish. Zaharli ximikatlar qoldiqlarini aniqlash.	6	2	4		
2.6.1	Toksikologiya bo'limi laboratoriyasi ishini tashkil etish.		2			
2.6.2	Zaharli ximikatlar qoldiqlarini aniqlash usullarini qo'llash.			2		
2.6.3	Polimer, plastmass, kosmetika-parfumeriya, qurilish materiallari, uy ro'zg'or anjom hamda mebellarning tarkibidan ajraluvchi toksik elementlar va ularni organoleptik, kimyoviy, fizikaviy tekshirishlarni o'tkazish.			2		
2.7	Modul: Bakteriologik va parazitologik laboratoriya tekshirishlar	12	4	8		
2.7.1	O'zbekistonda sanitar-epidemiologiya xizmatini uyushtirish.		2			
2.7.2	Yuqumli kasalliklarni epidemiologik tekshirish va tahlil qilish.			2		
2.7.3	Dezinfeksiya va uning zamonaviy usullarini qo'llash.			2		
2.7.4	Parazitar kasalliklar, tarqalishi, yuqish yo'llari, kasallik belgilari va oldini olish chora-tadbirlari		2			
2.7.5	Parazitar kasalliklarga namunalarni olish va tahlil qilish.			2		
2.7.6	Parazitar kasalliklarni aniqlashda immunologik tekshituvlarni qo'llash.			2		
2.8	Modul: Virusologiyada zamonaviy tekshirish usullari.	6	2	4		
2.8.1	Viruslarning tuzilishi, tasnifi va keltirib chiqaradigan kasalliklari		2			
2.8.2	Virusologik tekshirishlarni olib borish uchun ko'rsatmalar va laboratoriya tekshiruvini uchun kerakli namunalarni olish, ularni laboratoriyaga yetkazish qoidalari.			2		

2.8.3	Viruslarni aniqlashda qo'llaniladigan zamonaviy tekshirish usullarini qo'llash.			2		
2.9	Modul: Favqulodda vaziyatlar va shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatish.	6	4	2		
2.9.1	Favqulotda vaziyatlar. Tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, Tibbiy saralash bosqichlari.		2			
2.9.1	Ommaviy talofat o'chog'ida jabrlanuvchilarni evakuatsiya qilish va birinchi tez tibbiy yordam ko'rsatish tamoyillari.		2			
2.9.1	Terminal holatlarda birinchi yordam ko'rsatish. Yurak-o'pka reanimatsiyasi va uni bajarish algoritmi .			2		
3.0	Tanlov fanlar moduli	4	-		4	
3.1	Koronavirus infeksiyasining oldini olish chora -tadbirlari				4	
4.0	Attestatsiya	4				4
	Jami	144	60	76	4	4

“Sanitariya -epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati laboratoriya laboranti” malaka oshirish kursi o‘quv modullarining mazmuni

1.1.Modul. O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	4 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	<p>O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosatining asosiy yunalishlari. Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirishning maqsad va vazifalari. Sog‘liqni saqlash tizimida olib borilayotgan keng ko‘lamli islohotlar. 2019-2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasining Sog‘likni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasining maqsadi va vazifalari. Onalar va bolalarga tibbiy yordam ko‘rsatish tizimini takomillashtirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar.</p> <p>Davlat-xususiy sheriklik va tibbiyot turizmini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmun, mohiyati. Sog‘liqni saqlash</p>

	<p>tizimini tashkil etishning yangi moduli va davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmining huquqiy asoslari. Korrupsiyaga qarshi kurashishning asosiy prinsiplari va korrupsiyaga qarshi kurashish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari.</p>
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • O‘zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlarini; • Respublikamizdagi milliy dasturlarning asosiy yo‘nalishlarini; • siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy ayniqsa, tibbiyotga tegishli bo‘lgan Prezident farmonlarini; • 2019-2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasining Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasining maqsad va vazifalarini; • davlat-xususiy sheriklik va tibbiyot turizmini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarni; • Onalik va bolalikni muhofaza qilish bo‘yicha vazifalarini; • Davlat-xususiy sheriklik va tibbiyot turizmini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarni; <p>O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 3 yanvardagi “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonunining mazmun-mohiyatini.</p>
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tibbiyotga tegishli bo‘lgan Prezident farmonlarini amaliyotga tadbiiq etish bo‘yicha yo‘l xaritalari tuzish; • jamoada vijdonan o‘z vazifalarini bajarish mas’uliyatini his etish mas’uliyatiga ega bo‘lish; • SSVning qarorlari va buyruqlarini joylarda bajarilishini ta’minlash; • Milliy qadriyatlarimizni kelajak avlodga yetkazishni ta’minlash.

Adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. Toshkent 2016 y.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoevning “Sud-huquq tizimini yanada isloh qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2018 yil 7-dekabrda 2019- 2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasining Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish konsepsiyasi to‘g‘risidagi farmoni.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyovning 2020 yil 12-noyabrda birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sog‘liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlar samaradorligini yanada oshirish chora –tadbirlari tug‘risidagi farmoni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2020 yil 12-noyabrda Sog‘liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug‘urtasi mexanizmlarini Sirdaryo viloyatida joriy etish chora- tadbirlari to‘g‘risidagi qarori.
6. O‘zbekiston Respublikasining “Korrupsiyaga karshi kurashish tug‘risida”gi qonuni. 2017 yil 3-yanvar.

Elektron ta’lim resurslari

- www.minzdrav.uz–
- www.gov.uz
- www.press-service.uz
- www.parlament.gov.uz
- www.uza.uz
- www.cbu.uz
- www.lex.uz-
- www.ziyonet.uz

1.2. Modul. Tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	Tibbiyot sohasida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish. Tibbiyotda qo‘llanilayotgan zamonaviy axborot texnologiyasi qurilmalarining dasturiy va texnik ta’minoti to‘g‘risida nazariy va amaliy bilimlar. Tibbiy statistik ma’lumotlarni to‘g‘ri tahlil qilish va ulardan kasallikning oldini olish yoki davolashda qo‘llash. Axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida amaliy ko‘nikmalarga ega bo‘lish, internet tarmog‘ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma’lumotlar bazasini tashkil etish, ekspert tizimlari va axborot xavfsizligi asoslarini bilish.

<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kompyuterga axborot kiritish va axborot olish qoidalarini; • kompyuterni tuzilishi to‘g‘risida qisqacha ma‘lumotni, kompyuterning foydali va zararli tomonlarini, kompyuterda ishlash jarayonida sanitariya qoidalariga rioya qilishni; • tibbiyotda zamonaviy axborot kommunikatsion texnologiyalari bilan ishlashni; • sog‘lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o‘rnini; • sog‘liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalarini; • axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifini; • tibbiyotda aloqa va kommunikatsiya vositalarini; • ma‘lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; • hozirgi kunda tibbiyotda informatsion texnologiyalari sohasi rivojlanib kelmoqda-tibbiyot xodimlari uchun planshetlardan foydalanib, <i>online</i>- registratsiya qilish va ulardan foydalana olishi.
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika xavfsizligini; • dasturlar bilan ishlashni; • ma‘lumotlar bazasi yaratish, ular ustida ishlashni va dasturlash asoslarini; • kompyuter grafik usullaridan foydalana olishni; • tibbiy axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmog‘ida ishlashni; • elektron pochta dasturi bilan ishlashni; • AKT sog‘liqni saqlash tizimida qo‘llashni.
<p>Adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A.A.Abduqodirov. A.G.Xayitov. “Axborot texnologiyalari”. Toshkent “O‘qituvchi ta‘minoti”. Toshkent Mehnat -2000 y. 2. A.Axmedov. N.Taylaqov “Informatika”. Toshkent. O‘zbekiston -2002 y. 3. A.Sattorov.“Informatika va axborot texnologiyalari” Toshkent. O‘qituvchi-2003 y. 4. T.Xolmatov. N. Taylaqov “Amaliy matematika, dasturlash va kompyuterning dasturiy ta‘minoti”. 2010 y. 5. Sheraliev. F.A. “Informatika va axborot texnologiyalari” Termiz-2010 y. <p>Elektron ta‘lim resurslari http://www.edu.uz</p>	

<http://www.pedagog.uz>
www.tma.uz
www.lex.uz
<https://ru.pinterest.com/vkhamidov/>

1.3. Modul. Sanitariya epidemiologik tartib me'yorlari va infeksiyon nazorat

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O'quv moduli mazmuni:	<p>Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish borasida qabul qilingan normativ hujjatlar. Shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda hamshiralarning vazifalari. Tibbiy muolajalar orqali yuqadigan kasalliklarni oldini olish. Yuqumli kasalliklar (o'ta xavfli va karantin infeksiyalar, OITS)ni tarqalishini oldini olish. OIV/OITSGa oid normativ hujjatlar. OIV etiologiya va patogenezi, epidemiologiyasi. OIV/OITS infeksiyasi.</p> <p>Kasalliklardan (COVID -19) himoyalaniş tamoyillari. Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.</p>
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • sanitariya qoidalari, normalari va gigiena normativlarini (SanQvaN); • davolash-profilaktika muassasalariga qo'yiladigan sanitar talablarni va "infeksiyon nazorat komissiyasi" ish faoliyatini; • sanitar me'yor va qoidalar bo'yicha amaldagi hujjatlarni; • OIV/OITSGa oid normativ hujjatlarni; • OIV etiologiya va patogenezi, epidemiologiyasini; • OIV yuqish yo'llari, tekshirish usullari, klinikasi va bemorlar parvarishini; • kasalliklardan (COVID -19) himoyalaniş tamoyillarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • shifoxona ichi infeksiyasini oldini olishda SanQvaMlarga rioya qilishni; • muolajalar vaqtida avariya holatlari yuzaga kelishini oldini olishni; • avariya holatlari yuzaga kelganda o'tkaziladigan chora- chadbirlar yig'indisini; • o'ta xavfli va karantin infeksiyalarda epidemiyaga qarshi o'tkaziladigan chora-tadbirlarni; • himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibini.
Adabiyotlar:	

1. SanQvaM № 0342/17 - 10 yanvar 2017 y.
2. “Международные медико-санитарные правила (2005) второе издание ВОЗ
- 3.“Ebola isitmasi”. H.B.Saparov. B.O‘.Rovshanov. Toshkent -2014 y.
- 4.“Инфекционные болезни с курсом ВИЧ инфекции и эпидемиологии”
A.K. Belousova. V.N.Dunayseva. Feniks – 2007 y.
- 5.“ВИЧ – инфекция”. Pod redaksiyey AN RUzDaminova.T.ATashkent-2010 g.
- 6.COVID-19 bo‘yicha milliy qo‘llanma JSST. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi. 2020 yil 26 mart.

Elektron ta’lim resurslari

<http://www.edu.uz>

<http://www.pedagog.uz>

[www.tma.uz,](http://www.tma.uz)

www.lex.uz<https://ru.pinterest.com/vkhamidov/>

1.4 Modul.Sterilizatsiyada zamonaviy usullari va texnika xavfsizligi

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	<p>Sterilizatsiyani olib borish xonalaridagi aseptika va antiseptika tadbirlari.Sterilizatsiya va avtoklavlash tadbirlariga tinglovchilarni amaliy tomondan o‘qitish va o‘rgatish. Mashg‘ulotlar davomida markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan sterilizatsiya bo‘limlari turlari xaqida tushuncha berish, zamonaviy sterilizatsiya apparatlari bilan tanishtirish, texnika xavfsizligi masalalari bo‘yicha ma’lumotlar berib borish.</p> <p>Asosiy diqqat va e’tiborni sterilizatsiya ishlarini to‘g‘ri olib borish, sterilizatsiyaning sifatli bo‘lishini ta’minlovchi tadbirlar va uni tekshirish uchun zarur indikatorlardan to‘g‘ri foydalanish va ishlatish qoidalariga to‘la amal qilish.</p>
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Sterilizatsiya sohasi bo‘yicha mavjud bo‘lgan fizikaviy, kimyoviy, mexanik, biologik, aralash va yangi zamonaviy usullar to‘g‘risida to‘liq ma’lumotlarga ega bo‘lish Sterilizatsiya va uning turlarini. • Gazli sterilizatsiya usullarini • Plazmali va ozonli sterilizatsiya usullarini • Sterilizatorlar va avtoklavlar bilan ishlash davridagi texnika xavfsizligi qoidalari haqida tushunchaga ega bo‘lishi

<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tibbiy asboblarni quruq issiqlik shkafida sterillashni, • tibbiy vositalarning sterillanganlik sifatini tekshirish usullarini, • texnika xavfsizligini, • tibbiy vositalarning sterilizatsiya sifatini tekshirish usullarini bajara olishi.
<p>Adabiyotlar:</p> <p>1.Avtoklavlash va sterilizatsiyalashda texnika xavfsizligi bo‘yicha o‘rta tibbiyot xodimlari uchun o‘quv-dasturi qo‘llanma. -2014y</p> <p>2.Avtoklavlash va sterilizatsiyalashda texnika xavfsizligi bo‘yicha o‘rta tibbiyot xodimlari uchun o‘quv uslubiy qo‘llanma. Tashkent.2009.y</p> <p>3.O‘zbekiston respublikasi sanitariya qoidalari, me‘yorlari va gigienik normativlari. O‘zR SanQvaM № 0365 -19</p> <p>4.Tibbiy anjom-asboblar va buyumlarni sterilizatsiya qilish markazlarini loyihalashtirish, qurish va ekspluatatsiya qilish sanitariya qoidalari va me‘yorlari.</p> <p>Elektron ta’lim resurslari</p> <p>http://www.edu.uz</p> <p>http://www.pedagog.uz</p> <p>www.tma.uz</p> <p>www.lex.uzhttps://ru.pinterest.com/vkhamidov/</p>	

1.5. Modul. Sog‘lom turmush asoslari, to‘g‘ri ovqatlanish mezonlari va jismoniy faollik

<p>O‘quv moduliga ajratilgan kredit:</p>	<p>10 kredit</p>
<p>O‘quv moduli mazmuni:</p>	<p>Sog‘lom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta’siri, to‘g‘ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to‘g‘ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta’siri, tibbiy ko‘riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.</p>
<p>O‘quv moduli</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Salomatlik tushunchasi, salomatlik darajasi

<p>yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<p>ko'rsatkichlarini;</p> <ul style="list-style-type: none"> • sog'lom turmush tarzini shakllantirish tamoyillarini; • salomatlikka ta'sir etuvchi omillar: irsiy, ekologik tibbiy va hayot tarzi va salomatlik mexanizmlarini bilishi, tahlil qila olishni; • atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta'sirini; • salomatlikni mustahkamlashga qaratilgan standart va algoritmlarni; • to'g'ri ovqatlanish prinsiplarini; • kun tartibini to'g'ri tashkil etishni; • jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikka ta'sirini; • zararli odatlarning organizmga ta'sirini; • tibbiy ko'riklarni tashkil etish va aholini jalb etishni; • sog'lom turmush tarzini maqsadli guruhlar o'rtasida shakllantirish va targ'ib etishni; • jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikka ta'sirini.
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aholining turli guruhlarida (yoshiga, mehnat turiga, jinsiga qarab) psixoemotsional holatni aniqlashni; • sog'lom turmush tarzini qo'llab quvvatlashda maqsadli guruhlarni shakllantirish va ular o'rtasida suhbatlar olib borishni; • individual salomatlik va uni asrash yo'llarini; • jismoniy faollik, to'g'ri ovqatlanish prinsiplari, zararli odatlarning salomatlikka ta'siri mavzularida aholi o'rtasida tadbirlar tashkil etishni; • maqsadli guruhlar o'rtasida targ'ibot ishlarini olib borishni; • inson salomatligini saqlash va tiklashda jismoniy tarbiya mashqlari kompleksini; • jismoniy mashqlarni har xil yoshdagi sog'lom odamlarda va bemorlarda qo'llash uslublarini; • Skandinaviya yurish usullarini.
<p>Adabiyotlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrdagi "Aholining sog'lom ovqatlanishini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ 4887-sonli qarori. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrdagi "Yuqumli 	

bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab – quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4063-sonli qarori.

3. Irgashev.Sh.B. Formirovanie zdorovogo obraza jizni i sanitarno prosvetitelnaya rabota. Jurnal ”Organizatsiya i upravlenie zdravooxraneniem” № 12.2020 g.

4. Irgashev. Sh.B. “OIV/OITS muammolari va profilaktikasi” Tashkent 2008 g.

5. Irgashev. Sh.B. Tursunxodjaeva. L.A. Pervichnaya profilaktika narkozavisimosti sredi uchastixsya obrazovatelnyx shkol, Uchebnoe – metodicheskoe posobie dlya uchiteley, Ministerstvo zdravooxraneniya Respublike Uzbekistan. Tashkent 2011 g.

6. Natsionalnaya programma po borbe protiv tabaka v Respublike Uzbekistan na 2008 – 2012 gg. Tashkent 2007 g.

Elektron ta’lim resurslari

<http://www.edu.uz>

<http://www.pedagog.uz>

www.tma.uz,

www.lex.uz

2.1.Modul. Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatida laboratoriyalarning ahamiyati.Sohaga oid me’yoriy hujjatlar.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4790-sonli qarori, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi “Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6035 sonli farmoni, O‘zbekiston Respublikasining “Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to‘g‘risida” 393-sonli Qonunining mohiyati. Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatida laboratoriyalarning ahamiyati. SEOJSX laboratoriya laborantlarining lavozimlik burchlari va vazifalari. Bo‘lim laboratoriyasi va xonalarini zamonaviy asboblardan bilan

	<p>jihozlash, laboratoriyada mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi qoidasi. Zamonaviy sanitariya va gigiena tekshirish usullari. Standartlar. Sanitariya qoidalari va me'yorlari. Tashqi muhit omillarining inson sog'ligiga ta'siri. Tashqi muhitni inson salomatligiga ta'sirini o'rganish usullari. Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatida laboratoriyalarning me'yoriy hujjatlarini yuritish.</p>
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi "O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4790-sonli qarorining mazmun-mohiyatini; • O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi "Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6035 sonli farmonining mazmun-mohiyatini; • O'zbekiston Respublikasining "Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to'g'risida" 393-sonli Qonunining mohiyatini; • sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatida laboratoriyalarning ahamiyatini; • SEOJSX laboratoriya laborantlarining lavozimlik burchlari va vazifalarini; • zamonaviy sanitariya va gigiena tekshirish usullarini; • sanitariya va gigenastandardlarini; • sanitariya qoidalari va me'yorlarini; • tashqi muhit omillarining inson sog'ligiga ta'sirini; • tashqi muhitni inson salomatligiga ta'sirini o'rganish usullarini.
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bo'lim laboratoriyasi va xonalarini zamonaviy asboblardan jihatlash me'yorlariga amal qilishni; • laboratoriyada mehnatni muhofaza qilish qoidalariga amal qilishni; • laboratoriyadateknika xavfsizligi qoidalariga amal qilishni; • Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati laboratoriyalaridagi me'yoriy hujjatlarni yuritishni.

2.2.Modul. Bolalar va o‘smirlar muassasalari turlari,ularga qo‘yiladigan gigienik talablar va ularni nazorat qilish.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	18 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	<p>Bolalar va o‘smirlar organizmi tuzilishining yoshiga mos anatomik va fiziologik hususiyatlari. Bolalar va o‘smirlar muassasalari turlari. Bolalar va o‘smirlar muassasalariga qo‘yiladigan sanitariya-gigienik talablar. Bog‘cha va maktabni loyihalashtirish, qurilishiga qo‘yiladigan sanitariya-gigienik talablar. Bolalar bog‘chalariga sanitariya-gigienik baho berish. Kichik maktab yoshida sinf xonalari, mebellari, kun tartibi, dars jadvallariga sanitariya-gigienik baho berish. Balog‘at yoshidagi o‘smirlar kun tartibiga qo‘yilgan sanitariya-gigienik talablar. Bolalar va o‘smirlar muassasalarini sanitariya-gigienik nazorat qilishda Sanepidxizmat markazlarining vazifalari. Maktabgacha yoshdagi bolalarni jismoniy rivojlanishini aniqlash va baho berish. Bolalar va o‘smirlarni jismoniy, aqliy va jinsiy rivojlanishini nazorat qilish.</p>
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Bolalar va o‘smirlar organizmi tuzilishining yoshiga mos anatomik va fiziologik hususiyatlarini; • bolalar va o‘smirlar muassasalari turlarini; • bolalar va o‘smirlar muassasalariga qo‘yiladigan sanitariya-gigienik talablarni; • bog‘cha va maktabni loyihalashtirish, qurilishiga qo‘yiladigan sanitariya-gigienik talablarni; • balog‘at yoshidagi o‘smirlar kun tartibiga qo‘yilgan sanitariya-gigienik talablarni; • bolalar va o‘smirlar muassasalarini sanitariya-gigienik nazorat qilishda Sanepidxizmat markazlarining vazifalarini.
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Bolalar bog‘chalariga sanitariya-gigienik baho berishni; • kichik maktab yoshida sinf xonalari, mebellari, kun tartibi, dars jadvallariga sanitariya-gigienik baho berishni; • maktabgacha yoshdagi bolalarni jismoniy rivojlanishini aniqlash va baho berishni; • bolalar va o‘smirlarni jismoniy, aqliy va jinsiy rivojlanishini nazorat qilishni.

2.3.Modul. Ovqatlanish gigienasi. Oziq–ovqat mahsulotlarining sifatiga sanitariya gigienik baho berish.

O‘quv moduliga ajratilgan kredit:	20 kredit
O‘quv moduli mazmuni:	<p>“Oziq –ovqat mahsulotlarining sifati va xavfsizligi to‘g‘risidagi” qonun mohiyati va mazmuni. Ovqatlanish gigienasi. Ovqat kaloriyasiga sanitariya-gigienik baho berish. Asosiy ovqat mahsulotlari: oqsillar, yog‘lar, uglevodlar, karbon suvlari, vitaminlar, mineral tuzlar va ularning fiziologik ahamiyati. Kamqonlik, buqoq, jinsiy zaiflikni kelib chiqishida ovqatlanishning roli. Ovqat mahsulotlarini konservatsiya qilish usullari. Go‘sh va go‘sh mahsulotlari, sut va sut mahsulotlari, don mahsulotlari, tuxumga sanitariya-gigienik baho berish. Ovqatdan mikrobl va mikrobsiz zaharlanishlar. Ovqat mahsulotlarini saqlash va transportirovka qilish. Umumiy ovqatlanish muassasalarini qurishni rejalashtirish, qurish va jihozlash, ekspluatatsiya qilishni sanitariya jihatidan nazoratni qilish. Oshxona xodimlarining shaxsiy gigienasi va sanitariya bilimni nazorat qilish. Oshxona xodimlarini dispanserizatsiyadan o‘tishini nazorat qilish.</p> <p>Ovqat mahsulotlarini tekshirish usullari. Sinama olish, organoleptik, fizikaviy va kimyoviy tekshirish usullari.</p> <p>Tayyor taomlarni tekshirish. Tayyor taomlarni tekshirish uchun sinama olish, organoleptik baholash, ovqat tarkibidagi yog‘, karbon suv, mineral tuz va kalloriyasini aniqlash. Taomnoma (menyu-raskladka) bo‘yicha kalloriyasini hisoblash, ovqat tarkibidagi minerallari va vitaminlari miqdoriga baho berish. Oshxonani sanitar gigienik jihatdan tekshiruv xaritasini to‘ldirish, ma’lumotnoma yozish.</p>
O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • “Oziq –ovqat mahsulotlarining sifati va xavfsizligi to‘g‘risidagi” qonun mohiyati va mazmunini; • ovqatlanish gigienasini; • asosiy ovqat mahsulotlari: oqsillar, yog‘lar, uglevodlar, karbon suvlari, vitaminlar, mineral tuzlar va ularning fiziologik ahamiyatini; • kamqonlik, buqoq, jinsiy zaiflikni kelib chiqishida ovqatlanishning rolini; • ovqat mahsulotlarini konservatsiya qilish usullarini; • ovqatdan mikrobl va mikrobsiz zaharlanishlarni; • ovqat mahsulotlarini tekshirish usullarini; • sinama olish, organoleptik, fizikaviy va kimyoviy tekshirish usullarini.
O‘quv moduli yakunida	<ul style="list-style-type: none"> • Ovqat kaloriyasiga sanitariya-gigienik baho berishni; • go‘sh va go‘sh mahsulotlari, sut va sut mahsulotlari,

<p>tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<p>don mahsulotlari, tuxumga sanitariya-gigienik baho berishni;</p> <ul style="list-style-type: none"> • ovqat mahsulotlarini saqlash va transportirovka qilishni; • umumiy ovqatlanish muassasalarini qurishni rejalashtirish, qurish va jihozlash, ekspluatatsiya qilishni sanitariya jihatidan nazoratni qilishni; • oshxona xodimlarining shaxsiy gigienasi va sanitariya bilimni nazorat qilishni; • oshxona xodimlarini dispanserizatsiyadan o'tishini nazorat qilishni; • tayyor taomlarni tekshirishni; • tayyor taomlarni tekshirish uchun sinama olish, organoleptik baholash, ovqat tarkibidagi yog', karbon suv, mineral tuz va kalloriyasini aniqlashni; • taomnoma (menyu-raskladka) bo'yicha kalloriyasini hisoblashni; • ovqat tarkibidagi minerallar va vitaminlar miqdoriga baho berishni; • oshxonani sanitar gigienik jihatdan tekshiruv xaritasini to'ldirish, ma'lumotnoma yozishni.
---	---

2.4.Modul. Kommunal gigiena.

<p>O'quv moduliga ajratilgan kredit:</p>	<p>18 kredit</p>
<p>O'quv moduli mazmuni:</p>	<p>Toza ichimlik suvini odamlarga yetkazib berish va sifatini nazorat qilishda laboratoriyaning ahamiyati. Ichiladigan suvga qo'yiladigan Davlat Standartlari talablari. Suvni analiz qilish uchun sinama olish. Ichimlik suvi sifatini tekshirish usullari. Xo'jalik chiqindi suvlari, turar joylardan chiqadigan chiqindi suvlarning sanitariya normasi, chiqindi suvlarning rN reaksiyasini aniqlash. Suvni mexanik usulda tozalash. Ilmiy texnika revolyutsiyasining tuproqqa ta'siri. Tuproqning fizik xossalari va epidemiologik ahamiyati. Tuproqni Davlat Sanitariya va epidemiologiya nazorati markazlari tomonidan muhofaza qilinishi. Fizik kimyoviy tekshirishlar uchun tuproqdan sinama olish, kerakli asbob anjomlarni tayyorlash. Tuproqdan geksoxlaran va DDT ni aniqlash, tuproqdan ekstraksiya olish, xromotografiyalash. Tuproqni tekshirish uchun kerakli asbob-anjomlar. Turar joy binosini sanitariya jihatdan tekshirish kartasini to'ldirish. Yorug'lik koefitsentini aniqlash. Nur oqimi, yorug'lik oqimi, yorug'lik kuchi, yoritilganlik. Yoritiladigan ob'ektlarni</p>

	<p>tekshirish va jadvalini tuzish. Shovqin o'lchagich va uni ishga tayyorlash, darajasini o'lchash. Vibratsiyani o'lchash. Havoning harorati, namligi, harakat tezligi, atmosfera bosimini aniqlash. Aspiratsion usul, idishlarga havo olish, filtrlarni qo'llanilib havo olish.</p>
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toza ichimlik suvini odamlarga yetkazib berish va sifatini nazorat qilishda laboratoriyaning ahamiyatini; • ichiladigan suvga qo'yiladigan Davlat Standartlari talablarini; • ichimlik suvi sifatini tekshirish usullarini; • xo'jalik chiqindi suvlari, turar joylardan chiqadigan chiqindi suvlarning sanitariya normasini; • ilmiy texnika revolyutsiyasining tuproqqa ta'sirini; • tuproqning fizik xossalari va epidemiologik ahamiyatini; • tuproqni Davlat Sanitariya va epidemiologiya nazorati markazlari tomonidan muhofaza qilinishini.
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suvni analiz qilish uchun sinama olishni; • chiqindi suvlarning rN reaksiyasini aniqlashni; • suvni mexanik usulda tozalashni; • fizik kimyoviy tekshirishlar uchun tuproqdan sinama olish, kerakli asbob anjomlarni tayyorlashni; • tuproqdan geksoxlaran va DDT ni aniqlash, tuproqdan ekstraksiya olish, xromotografiyalashni; • tuproqni tekshirish uchun kerakli asbob-anjomlarni yig'ishni; • turar joy binosini sanitariya jihatdan tekshirish kartasini to'ldirishni; • yorug'lik koefitsentini aniqlashni; • nur oqimi, yorug'lik oqimi, yorug'lik kuchi, yoritilganlikni; • yoritiladigan ob'ektlarni tekshirish va jadvalini tuzishni; • shovqin o'lchagich va uni ishga tayyorlash, darajasini o'lchashni; • vibratsiyani o'lchashni; • havoning harorati, namligi, harakat tezligi, atmosfera bosimini aniqlashni; • aspiratsion usul, idishlarga havo olish, filtrlarni qo'llab havo olishni.

2.5.Modul. Mehnat gigienasi. Mehnat sharoitiga qo'yiladigan sanitariya gigienik talablar.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O'quv moduli mazmuni:	<p>Mehnat gigienasi. Mehnat sharoitiga qo'yiladigan sanitariya gigienik talablar. Mehnatning sanitariya sharoitlarini o'rganish. Ishlab chiqarishda bo'ladigan zaharlanishlarning sabablarini, ventilyatsiya, apparatlarning germetikligi samarasini tekshirish. Zaharli moddalarni ruxsat etilgan miqdor (REM) chegara konsentratsiyasi. Zaharli moddalarni ta'sir qilish darajalari. Ishlab chiqarishda qo'rg'oshin va simobni organizmga ta'siri. Davlat andozasiga asosan havo tarkibidagi changni aniqlash. Filtr qog'oziga olinadigan namunalari. Silikozning etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari rentgenologik ko'rinishlari. Ish joylaridagi chang tarkibini aniqlash. Namunalarni olish va tekshirishni o'tkazish. Fizik omillarni o'lchash. Tekshiruv bayonnomasini to'ldirish. Havoni fizik ko'rsatkichlarini aniqlash. Elektromagnit maydoni omillarini ishchi organizmga ta'siri, o'lchash usullari. Shovqinni nerv va asab sistemasiga ta'siri. Ishlab chiqarish shovqiniga qarshi kurash choralarini. Korxonada dastgohlari tebranishining odam organizmiga ta'sirini aniqlash va uning oldini olish. Vibrometr va vibrograf asboblarning tuzilishi va ishlatish. NVA-1 vibroo'lchagich bilan tebranishni o'lchash. Ishlab chiqarishda qo'llaniladigan ventilyatorlar tasnifi, binolar aeratsiyasi va uning rejimi. Mexanik ventilyatsiya. Havo so'radigan ventilyatsiya. Zavod va fabrikalar ustidan texnikaviy nazorat. Sanitariya normativlari va tavsiyalari, texnik o'lchash usullarini bilish.</p>
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Mehnat gigienasini; • mehnat sharoitiga qo'yiladigan sanitariya gigienik talablarni; • mehnatning sanitariya sharoitlarini; • zaharli moddalarni ruxsat etilgan miqdor (REM) chegara konsentratsiyasini; • zaharli moddalarni ta'sir qilish darajalarini; • ishlab chiqarishda qo'rg'oshin va simobni organizmga ta'sirini; • filtr qog'oziga olinadigan namunalarni • silikozning etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari rentgenologik ko'rinishlarini; • elektromagnit maydoni omillarini ishchi organizmga ta'siri, o'lchash usullarini; • shovqinni nerv va asab sistemasiga ta'sirini; • ishlab chiqarish shovqiniga qarshi kurash choralarini;

	<ul style="list-style-type: none"> • ishlab chiqarishda qo'llaniladigan ventilyatorlar tasnifi, binolar aeratsiyasi va uning rejimini; • mexanik ventilyatsiyani; • havo so'radigan ventilyatsiyani; • zavod va fabrikalar ustidan texnikaviy nazoratni; • sanitariya normativlari va tavsiyalari, texnik o'lchash usullarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Ishlab chiqarishda bo'ladigan zaharlanishlarning sabablarini, ventilyatsiya, apparatlarning germetikligi samarasini tekshirishni; • davlat andozasiga asosan havo tarkibidagi changni aniqlashni; • ish joylaridagi chang tarkibini aniqlashni; • namunalarni olish va tekshirishni o'tkazishni; • fizik omillarni o'lchashni; • tekshiruv bayonnomasini to'ldirishni; • havoni fizik ko'rsatkichlarini aniqlashni; • korxonada dastgohlari tebranishining odam organizmiga ta'sirini aniqlash va uning oldini olishni; • vibrometr va vibrograf asboblarning tuzilishi va ishlatishni; • NVA-1 vibroo'lchagich bilan tebranishni o'lchashni.

2.6.Modul. Toksikologiya bo'limi laboratoriyasi ishini tashkil etish. Zaharli ximikatlarni qoldiqlarini aniqlash.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O'quv moduli mazmuni:	<p>Toksik moddalarning keltirib chiqaradigan allergik, kanserogen va boshqa ta'sirlari. Shaharlarda havoni ifloslantiruvchi eng asosiy manbalar. Endemik kasalliklar. Tuproqdagi zaharli moddaning REMsini aniqlash. Tuproqning kimyoviy moddalar bilan ifloslanganlik ko'rsatkichini aniqlash. Turar joylarni ifloslanishi, avtomobil transportining rivojlanishini atmosfera havo tarkibiga salbiy ta'sirlari. Havodan sinama olish. Havo tarkibidagi uglerod (II) oksid gazini aniqlash texnikasi. Tashqi muhit ob'ektlaridan havoning tarkibidagi uglerod (IV) oksidini aniqlash uchun sinama olish. Zaharli o'simliklar tarkibidagi zaharli ximikatlardan zaharlanish. Xo'jalik – ichimlik suvi, tarkibidagi xlororganik zaharli ximikatlarni aniqlash. Suvdagi zararli moddalar REMsini aniqlash. Suvni titrlash, qo'shimcha ko'effitsentini aniqlash. Polimer, plastmass, kosmetika-parfyumeriya, qurilish</p>

	<p>materiallari, uy ro‘zg‘or anjom va mebellarning tarkibidan ajraluvchi toksik elementlar, sinflari, turlari va ularning tavsifi. Bu moddalar uchun ruxsat etilgan miqdor (REM). Organoleptik, kimyoviy va fizikaviy tekshirishlarni o‘tkazish. Laboratoriyaga keltirilgan namunalarni tahlil qilish uchun kerakli eritmalarni tayyorlash. Zaharli birikmalarning organizmga ta’siri. Zaharli birikmalar va ular bilan zaharlanishlarni oldini olish chora-tadbirlari.</p>
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Toksik moddalarning keltirib chiqaradigan allergik, kanserogen va boshqa ta’sirlarini; • shaharlarda havoni ifloslantiruvchi eng asosiy manbalarni; • endemik kasalliklarni; • turar joylarni ifloslanishi, avtomobil transportining rivojlanishini atmosfera havo tarkibiga salbiy ta’sirlarini; • zaharli o‘simliklar tarkibidagi zaharli ximikatlardan zaharlanishni; • polimer, plastmass, kosmetika-parfyumeriya, qurilish materiallari, uy- ro‘zg‘or anjom va mebellarning tarkibidan ajraluvchi toksik elementlar, sinflari, turlari va ularning tavsifini; • bu moddalar uchun ruxsat etilgan miqdor (REM)ni; • zaharli birikmalarning organizmga ta’sirini; • zaharli birikmalar va ular bilan zaharlanishlarni oldini olish chora-tadbirlarini.
<p>O‘quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tuproqdagi zaharli moddaning REMsini aniqlashni; • tuproqning kimyoviy moddalar bilan ifloslanganlik ko‘rsatkichini aniqlashni; • havodan sinama olishni; • havo tarkibidagi uglerod (II) oksid gazini aniqlash texnikasini; • tashqi muhit ob’ektlaridan havoning tarkibidagi uglerod (IV) oksidini aniqlash uchun sinama olishni; • xo‘jalik – ichimlik suvi, tarkibidagi xlororganik zaharli ximikatlarni aniqlashni; • suvdagi zararli moddalar REMsini aniqlashni; • suvni titrlash, qo‘shimcha koeffitsentini aniqlashni; • organoleptik, kimyoviy va fizikaviy tekshirishlarni o‘tkazishni; • laboratoriyaga keltirilgan namunalarni tahlil qilish uchun kerakli eritmalarni tayyorlashni.

2.7.Modul. Bakteriologik va parazitologik laboratoriya tekshirishlar.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	12 kredit
O'quv moduli mazmuni:	<p>Yuqumli kasalliklarni aniqlash va tashxis qo'yish. Bemorlarni ajratish tadbirlari. Epidemiologik tahlil va uning asosiy yunalishlari. Epidemiologik tahlilining turli guruh yuqumli kasalliklarining tarqalishi, oldini olish hamda ularga qarshi kurashishdagi ahamiyati. Epidemiologik tashxis va tahlil. Epidemiologik tadqiqotlar. Tekshirish natijasida olingan ma'lumotlarni taqqoslash va guruhlash. Dezinfeksiya, uning turlari, usullari, zararsizlantirishning zamonaviy usullari. Kasallikning tarqalish va yuqish joylarida hamda manbalarida dezinfeksiyaning o'рни va ahamiyati. Dezinfeksiya o'tkazishda mehnat va texnika xavfsizligini ta'minlash. Oksidlovchilar guruhi va ulardan amaliyotda foydalanish. Eritma – aralashmalar tayyorlash. Antiseptik va kimyoviy vositalar, ulardan laboratoriyada foydalanish. Infekcion kasallik. Hashoratlar tarqatadigan infekcion kasalliklar, epidemiologiyasi, tarqalishi. Bo'g'im oyoqlilar keltirib chiqaradigan kasallik belgilari. Davolash. Asoratlari. Profilaktika chora-tadbirlari. Dezinfeksiya, deratizatsiya, dezinseksiya. Bo'g'im oyoqlilarni yig'ish metodlarini o'rganish. Bo'g'im oyoqlilar–infekcion kasalliklarning tashuvchilari morfologiyasini o'rganish. Leyshmaniozlar. Teri leyshmaniozi, visseral leyshmanioz. Kasallik belgilari, laboratoriya diagnostika metodlari. Profilaktikasi asosiy prinsiplari. Yaralardan surtmalar olish usullari, suyak iligidan surtma tayyorlash. Surtmalarni ko'zdan kechirish. Leyshmaniozlar qo'zg'atuvchilarining preparatlarini ko'zdan kechirish. Bezgak. Laborator tashxislash. Tashuvchi ustidan kuzatish va unga karshi kurash chora-tadbirlari. Qon surtmalari va yirik qon tomchi preparatlarini tayyorlash va ularni bezgakga tekshirish texnikasini egallash. Parazitar kasalliklarga namuna olish va tahlil uchun laboratoriyaga yuborish. Toksoplazmoz. Toksoplazmozning laboratoriya diagnostikasi parazitologik tekshirishlar va immunologik reaksiyalarni aniqlash. Immunologik reaksiyalar qo'yish. Sekbin – Filtmon buyog'i. Turli organlardan biopsiya yo'li bilan olingan to'qima bo'lakchalari, orka miya suyuqligi, qon, jasad organ bo'lakchalarini mikroskopiya qilish. Balantidiaz, qo'zg'atuvchisi biologik xususiyatlari, kasallik belgilari, laborator tashxislash, davolash profilaktika chora-tadbirlari. Lyamblioz. Biologik xususiyatlari, jahonda tarqalishi, yuqish yo'llari, kasallik</p>

	<p>belgilari, laborator tashxislash, davolash profilaktika chora-tadbirlari. Bolalarni ro'yxatga olish, emlash ishlarini rejalashtirish, vaksina va zardoblar.</p>
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Infektsion kasalliklarni; • epidemiologik tahlil va uning asosiy yunalishlarini; • epidemiologik tahlilining turli guruh yuqumli kasalliklarining tarqalishi, oldini olish hamda ularga qarshi kurashishdagi ahamiyatini; • epidemiologik tashxis, tahlil va tadqiqotlarni; • dezinfeksiya, uning turlari, usullari, zararsizlantirishning zamonaviy usullarini; • kasallikning tarqalish va yuqish joylarida hamda manbalarida dezinfeksiyaning o'rni va ahamiyatini; • oksidlovchilar guruhi va ulardan amaliyotda foydalanishni; • hashoratlar tarqatadigan infektsion kasalliklar, epidemiologiyasi, tarqalishini; • bo'g'im oyoqlilar keltirib chiqaradigan kasallik belgilari, davolash, asoratlari, profilaktika chora-tadbirlarini; • dezinfeksiya, deratizatsiya, dezinseksiyani; • bo'g'im oyoqlilarni yig'ish metodlarini; • infektsion kasalliklar tashuvchi bo'g'imoyoqlilar morfologiyasini; • leishmaniozlar, turlarini; • teri, visseral leishmaniozlar keltirib chiqargan kasallik belgilari, laboratoriya diagnostika va profilaktikasini asosiy prinsiplarini; • bezgak, laborator tashxislash, tashuvchi ustidan kuzatish va unga qarshi kurash chora-tadbirlarini; • balantidiaz, qo'zg'atuvchisi biologik xususiyatlari, kasallik belgilari, laborator tashxislash, davolash profilaktika chora-tadbirlarini; • lyamblioz, biologik xususiyatlari, jahonda tarqalishi, yuqish yo'llari, kasallik belgilari, laborator tashxislash, davolash profilaktika chora-tadbirlarini; • bakteriologik va parazitlar kasalliklarda qo'llaniladigan vaksina va zardoblarni.
<p>O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yuqumli kasalliklarni aniqlash va tashxis qo'yishni; • bemorlarni ajratish tadbirlarini; • epidemiologik tashxis, tahlil va tadqiqotlarni o'tkazishni; • tekshirish natijasida olingan ma'lumotlarni taqqoslash

	<p>va guruhlashni;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dezinfeksiya o'tkazishda mehnat va texnika xavfsizligini ta'minlashni; • eritma – aralashmalar tayyorlashni; • antiseptik va kimyoviy vositalar, ulardan laboratoriyada foydalanishni; • yaralardan surtmalar olish usullari, suyak iligidan surtma tayyorlashni; • surtmalarni ko'zdan kechirishni; • leishmaniozlar qo'zg'atuvchilarining preparatlarini ko'zdan kechirishni; • qon surtmalari va yirik qon tomchi preparatlarini tayyorlash va ularni bezgakga tekshirish texnikasini; • parazitar kasalliklarga namuna olish va tahlil uchun laboratoriyaga yuborishni; • toksoplazmozda laborator, parazitologik tekshirishlar va immunologik reaksiyalarni aniqlashni; • immunologik reaksiyalar qo'yishni; • Sekbin – Filtmon buyog'ini tayyorlashni; • turli organlardan biopsiya yo'li bilan olingan to'qima bo'lakchalari, orqa miya suyuqligi, qon, jasad organ bo'lakchalarini mikroskopiya qilishni; • bolalarni ro'yxatga olish, emlash ishlarini rejalashtirishni.
--	--

2.8.Modul.Virusologiyada zamonaviy tekshirish usullari

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Viruslar tuzilishi va tasnifi. Viruslarga xos hususiyatlar. Viruslarning organizmga kirishi va ko'payishi, tashqi muhitga va kimyoviy moddalarga chidamliligi. Tekshirish uchun material to'plash, asosiy tekshirish usullari, virusni ajratib olish. Virusologik tekshirishlarni olib borish uchun ko'rsatmalar va laboratoriya tekshiruvini uchun kerakli tahlillarni olish qoidasi, ularni laboratoriyaga yetkazish. Viruslarni aniqlashda qo'llaniladigan zamonaviy tekshirish usullari. Serologik usul bilan tashxis qo'yish. IFA, ekspress, IB, PZR usullarida tekshirish.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Viruslar tuzilishi va tasnifini; • viruslarga xos hususiyatlarini; • viruslarning organizmga kirishi va ko'payishi, tashqi muhitga va kimyoviy moddalarga chidamliligini; • virusologik tekshirishlarni olib borish uchun

	ko'rsatmalarini; <ul style="list-style-type: none"> • viruslarni asosiy tekshirish usullarini; • viruslarni aniqlashda qo'llaniladigan zamonaviy tekshirish usullarini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Tekshirish uchun material to'plash, virusni ajratib olishni; • laboratoriya tekshiruvini uchun kerakli tahlillarni olish, ularni laboratoriyaga yetkazishni; • serologik usul bilan tashxis qo'yishni; • IFA, ekspress, IB, PZR usullarida tekshirishni.

2.9. Modul. Favqulodda vaziyatlar va shoshilinch holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatish.

O'quv moduliga ajratilgan kredit:	6 kredit
O'quv moduli mazmuni:	Favqulodda vaziyatlar, halokatlar haqida asosiy tushunchalar. Favqulotda vaziyatlar tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari. Tibbiy evakuatsiya bosqichlari. Favqulotda vaziyatlarda o'rta tibbiyot xodimining vazifalari. Jabrlanuvchilarni saralash tartibi. Tibbiy saralash (trijaj usuli) va evakuatsiya qilish. Jabrlanuvchini ahvolini baholash, asosiy hayotiy ko'rsatkichlarni aniqlash. Bemor uchun zarur vaziyatni yaratish. Ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatish. O'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o'pka reanimatsiyasini "SAV" ketma-ketligida o'tkazish algortmi.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bilishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Favqulodda vaziyatlar va halokatlarning asosiy turlarini; • favqulotda vaziyatlar tasnifi, kelib chiqish sabablari, manbalarini; • tibbiy evakuatsiya bosqichlarini; • jarohatlanganlarni tibbiy saralash tartibini; • favqulotda vaziyatlarda o'rta tibbiyot xodimining vazifalarini; • evakuatsiya bosqichlarida tibbiy yordam turlarini; • ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak- o'pka reanimatsiyasini.
O'quv moduli yakunida tinglovchi bajara olishi lozim:	<ul style="list-style-type: none"> • Favqulotda vaziyatlarda shikastlanish turiga qarab jabrlanganlarni tibbiy saralashni; • texnogen, tabiiy, ekologik tushdagi favqulotda vaziyatlarda birinchi yordam ko'rsatishni;

	<ul style="list-style-type: none"> • jabrlanganlarni evakuatsiya qilishni; • transport avariylarida yordam ko'rsatishni; • jarohlarda ,suyak sinishida va Krash sindromida birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir qon ketishlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni; • elektr toki bilan shikastlanishda birinchi yordam ko'rsatishni; • o'tkir zaharlanishlarda birinchi yordam ko'rsatishni; • sovuq urishi va issiqlik urishida birinchi yordam ko'rsatishni; • cho'kishda birinchi yordam ko'rsatishni; • bo'g'ilishda birinchi yordam ko'rsatishni; • hasharotlar chaqishi va hayvonlar tishlaganda tez tibbiy yordam ko'rsatishni; • o'tkir yurak qon – tomir yetishmovchiligida yurak-o'pka reanimatsiyasini asosiy tadbirlarning "SAV" ketma-ketligini bajarishni.
Adabiyotlar:	<p>T.Yu. Umarova ” Hamshiralik ishi” Toshkent-2005y V.Ye.Avakov O.V.Churilova A.M.Sharipov “Rukovodstvo po okazaniyu pervoy neotlojnoj dovrachebnoy pomoshchi.” 2010g. Yu.Allayorov Yu.Tojiboev“Favkulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari.”</p>

4. DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILIIY-PEDAGOGIK TA'MINOTI

4.1. O'quv bazalari: Respublika o'rta tibbiyot va farmatsevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali. Andijon shaxar bobosadin ko'chasi 18-uy, davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

Amaliyot bazasi: davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

4.2. Mashg'ulotlarni o'tkazish uchun zarur jihozlar ro'yxati:

Modul bo'yicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o'tiladigan o'quv auditoriyalari/

Multimediali jamlanma: elektron doska, slaydlar to'plami bo'lgan rrt ko'rinishli ma'ruzalar, SD diskda ko'rgazma materiallar, videofilmlar.

Klinik amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash trening o'quv xonasi mulyaj, fantom v.b jihozlar, tarqatma materiallar, nazorat savollarining elektron ko'rinishi – 30 ta, vaziyatli masalalar- 20 ta va test savollari 300 ta, imtixon biletlari 20 ta.

Mavzular bo'yicha turli jadvallar, tasviriy ko'rgazma va qo'llanmalar.

4.3. ADABIYOTLAR RO'YXATI.

4.3.1. Qonunchilik va me'yoriy-huquqiy hujjatlar:

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmatsevtika ta’limi va ilm-fani tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ- 4310-son qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va yanada uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4666-sonli qarori.
- 3.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrdagi “Aholining sog‘lom ovqatlanishini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ 4887-sonli qarori.
- 4.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrda “Yuqumli bo‘lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog‘lom turmush tarzini qo‘llab – quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4063-sonli qarori.
- 5.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarini yanada takomillashtirish to‘g‘risidagi” buyrug‘i.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi “Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6035 sonli farmoni va unga muvofiq ishlab chiqilgan.
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4790-sonli qarorlari
- 8.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining me‘yoriy hujjatlari.

4.3.2. Asosiy adabiyotlar:

1. Aripov M., Begalov V., Begimqulov U., Mamarajabov M. Axborot texnologiyalari. Toshkent. Noshir, 2009 y.
2. Zakirova F. Informatika i informatsionnye texnologii T. Aloqachi, 2007g
3. Irgashev Sh.B. Valeologicheskie prinsipy ratsionalnogo pitaniya. Tashkent
4. Irgashev Sh.B., “Meditsinskaya Valeologiya”. Toshkent- 2012
5. “Infektsionnye bolezni s kursom VICH infektsii i epidemiologii”
6. “VICH – infeksiya” Pod redaksiye AN RUz Daminova.T.A Toshkent – 2010.
7. Avtoklavlash va sterilizatsiyalashda texnika xavfsizligi buyicha o‘rta tibbiyot xodimlari uchun o‘quv dasturi qo‘llanma. -2014y
8. Avtoklavlash va sterilizatsiyalashda texnika xavfsizligi buyicha o‘rta tibbiyot xodimlari uchun o‘quv uslubiy qullanma. Toshkent.2009.y
9. O‘zbekiston respublikasi sanitariya qoidalari, me‘yorlari va gigienik normativlari. O‘zR SanQvaM № 0365 -19
10. Tibbiy anjom-asboblardan buyumlarni sterilizatsiya qilish markazlarini loyihalashtirish, qurish va ekspluatatsiya qilish sanitariya qoidalari va me‘yorlari.
11. SanQvaM № 0342/17 - 10 yanvar 2017 yil
12. Yu. Allayorov Yu. Tojiboev “Favkulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari.”

13. Azizov M.A. «Umumiy gigiena va ekologiya» Toshkent, «Ilm ziyo», 2014 yil.
14. Esonturdiyev S.S, Qarshiboeva M.E, «Gigiena va sanitariya tekshirishlar texnikasi» Toshkent, «Ilm ziyo», 2007 yil.
15. Do'schanov D.A, Iskandarova Sh.T, Solixovjaev S.S. «Umumiy gigiena» Toshkent, «Ilm ziyo», 2001 yil.
16. A.B.Ganixovjaeva, X.A.Nazarova. «Mikrobiologiya» Toshkent, «Ilm Ziyov» nashriyoti, 2014 yil.
17. E.E.Eshboev «Mikrobiologiyadan amaliy mashg'ulotlar» Toshkent, «Ilm Ziyov» nashriyoti, 2011 yil
18. Fayziev Y.M., Fayzieva X.A. «Epidemiologiya va tibbiy parazitologiya» Toshkent, «Ilm ziyo» nashriyoti, 2007 yil
19. Bo'ronov M.A, Mirjonov K.M. «Tibbiyot parazitologiyasi va epidemiologiya asoslari». Toshkent, «Ilm ziyo» nashriyoti, 2004 yil

4.3.3. Elektron ta'lim resurslari:

1. O'zR Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi – www.edu.uz
2. O'zR Sog'liqni saqlash vazirligi - www.minzdrav.uz
3. Medpoisk <http://www.medpoisk.ru/>
4. Russkiy meditsinskiy server <http://www.rusmedserv.com/>
5. Meditsinskiy katalog ROS-MEDIC <http://ros-medic.ru>
6. www.adti.uz
7. <http://www.medlinks.ru>

5.YaKUNIY ATTESTATSIYA

5.1. Yakuniy attestatsiyaga quyiladigan talablar

Yakuniy attestatsiya O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash Vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli buyruq 3-ilovasidagi «Tibbiy-sanitariya va farmatsevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta'lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini baholash to'g'risidagi Nizom» asosida o'tkaziladi.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ
ТИББИЙ ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ
РЕСПУБЛИКА ЎРТА ТИББИЁТ ВА ФАРМАЦЕВТИКА ХОДИМЛАРИНИ
МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ВА УЛАРНИ ИХТИСОСЛАШТИРИШ МАРКАЗИ**

АНДИЖОН ФИЛИАЛИ

**“САНИТАРИЯ-ЭПИДЕМИОЛОГИК ОСОЙИШТАЛИК ВА ЖАМОАТ
САЛОМАТЛИГИ ХИЗМАТИ ЛАБОРАТОРИЯ ЛАБОРАНТИ” МАЛАКА
ОШИРИШ ЙЎНАЛИШИДАГИ ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ” ГА
ТАҚРИЗ**

“санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги хизмати лаборатория лаборанти” ишчи ўқув дастурининг мақсади: ўқиш натижасида ўрта тиббиёт ходимларининг мавжуд компетенцияларни такомиллаштириш ва касбий фаолият учун зарур билим ва кўникмаларни эгаллаш ва касбий даражасини ошириш. санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги хизмати лабораториялари лаборантларини ҳар томонлама етук, мутахассислик доирасида етарли билим ва кўникмаларга эга бўлишларига эришиш, улар фаолиятини такомиллаштириш, мутахассисликка оид фанлардан назарий билим олиш ва уни амалий кўникмалар орқали мустаҳкамлашга қаратилган.

Шунинг билан бирга ўрта тиббиёт ходимлари Ўзбекистон Республикаси ССВ томонидан чиқарилган мутахассисликка оид буйруқларни ва улар асосида ишлашни билишлари зарур.

“Ўзбекистон Республикасининг тиббиёт соҳасидаги давлат сиёсати” фани ўқув дастурига киритилган. Бугунги кун талабларига мувофиқ, мутахассисларини, фаолияти жараёнига информацион ва компьютер технологияларидан кенг фойдаланишга йўналтириш мақсадида дастурга “Тиббиётда замонавий ахборот коммуникацион технологиялари ” фанидан соатлар киритилган. Ушбу фанлар дастури ўрта тиббиёт ходимларига компьютер асослари бўйича зарур бўлган билимларни беришга йўналтирилган.

Шунингдек ушбу дастурда бугунги кунда нихоятда актуал бўлган “Стерилизацияда замонавий усуллар ва техника хавфсизлиги”, “Санитария эпидемиологик тартиб меъёрлари ва инфекция нозорат”, “Соғлом турмуш асослари, тўғри овқатланиш мезонлари ва жисмоний фаоллик” фанларидан иборат бўлиб, ўрта тиббиёт ходимларига соҳадаги замонавий, илмий ва амалий ютуқларга таянган ҳолда, тиббиётда юқумли касалликларни олдини олиш, ўта хавfli инфекцияларда тиббиёт хамшираси билиши зарур бўлган билим ва кўникмалар киритилганлиги ушбу ишчи ўқув дастурининг қийматини янада оширади. “Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги хизмати лаборатория лаборанти” бўйича тегишли ҳар бир мавзу ўқув материаллари таърифлаб берилган ва ушбу мавзунини тўлиқ ўзлаштириш ҳамда талабга мувофиқ етарли назарий ва амалий билимларни эгаллаш учун зарур бўлган ҳажмда тақдим этилган. ўқув жараёнини модулли тиббий таълим тамойили бўйича, замонавий, инновацион, тиббий далилларга асосланган халқаро илмий-амалий маълумотларга, дастур талабларига мос ҳолда тузилган ўқув дастури бўйича тизимли ташкиллаштириш ва санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги хизмати

лабораториялари лаборантлари учун керакли амалий кўникмаларни мустақил қўллашга тайёргарликни шакллантириш.

Соғлиқни сақлаш тизимидаги ислохотлар ва меъёрий ҳужжатларни иш фаолиятида қўллай билишни ўргатиш.

Тиббиёт соҳасидаги янгиликлар, ва стандартлар билан таништириб, улар асосида амалий кўникмаларини шакллантириш.

Назарий билимларни амалий кўникмалар орқали мустаҳкамлаш ва чуқур билимларни эгаллаб ишлаш ўргатилади.

Тиббий текшириш усуллари Юклатилган вазифаларни самарали бажариш учун иш жойини талаб даражасида таъминлайди ва ўрнатилган тартибда тиббий ҳужжатларни юрита олиш;

болалар ва ўсмирлар муассасаларига қўйиладиган гигиеник талабларни билиш;

овқатланиш гигиенаси ва озиқ-овқат маҳсулотларининг сифатига санитария гигиеник баҳо бериш;

токсикология бўйича захарли химикатлар қолдиғини аниқлаш;

бактериологик ва паразитологик лабораторияда текшириш усулларини билиш;

вирусологияда қўлланиладиган текшириш усулларини билиш;

коммунал гигиена, меҳнат гигиенаси ва меҳнат шароитига қўйиладиган ҳозирги кундаги санитария гигиеник талабларни билиш;

кечиктириб бўлмайдиган ҳолатларда шифокоргача биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш билимига эга бўлиши дастурни моҳиятини янада оширади деб ҳисоблайман.

Ушбу дастур асосида ўқитилган ҳамширалар замон талаблари, тиббиёт фани ютуқлари асосида билим олишларига ишончим комил.

Такризчи: АДТИ Тиббий профилактика факультети

Катта уқитувчиси, олий тоифали врач эпидемиолог

З.Мадярова

З.Мадярова

тиббиётдаги замонавий текширув усуллари, беморларга кечиктириб бўлмайдиган ёрдам ва парваришни, ҳозирги кунда қўлланилаётган янги тиббий технологиялар тўғрисида маълумотлар оладилар. Назарий машғулотлар маърузалар, суҳбатлар ва бошқа турли шаклларда марказ ёки ўқув масканида олиб борилади.

**Такризчи: АДТИ Тиббий
профилактика факультети**

Катта уқитувчиси, олий тоифали врач эпидемиолог

Ю.Ортиков

